

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання та захисту
дипломних робіт для
здобувачів вищої освіти
зі спеціальності 227 – Терапія та
реабілітація,
спеціалізації 227.01 – Фізична терапія
другого (магістерського) рівня
денної форми навчання

2023

Методичні вказівки до виконання та захисту дипломної роботи для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 227 – Терапія та реабілітація другого (магістерського) рівня денної форми навчання / Укл. Мирна А.І., Ковальова О.В., Клапчук В.В., Ковальова А.А., Єрмолаєва А.В., Бурка О.М. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. – 53 с.

Укладачі: доцент Мирна А.І. канд. мед. наук; доцент Ковальова О.В. канд. мед. наук; професор Клапчук В.В. д-р. мед. наук; ст. викладач Ковальова А.А.; доцент Єрмолаєва А.В. канд. наук. з фіз. виховання і спорту; доцент Бурка О.М. канд. пед. наук.

Рецензент:

Відповідальний за випуск: Ковальова О.В., канд. мед. наук, доцент

Затверджено
на засіданні кафедри
«Фізичної терапії та ерготерапії»
Протокол № 1
від «31» серпня 2023 р.

Затверджено на засіданні
НМК УФКС
Протокол № 1
від «31» серпня 2023 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Мета завдання дипломної роботи	7
2. Організація виконання дипломної роботи	7
3. Підготовка розділів дипломної роботи	9
4. Оформлення дипломної роботи	15
5. Захист дипломної роботи	25
Додаток А. Шаблон оформлення титульного листа	32
Додаток Б. Шаблон завдання на дипломну роботу	33
Додаток В. Приклад оформлення змісту дипломної роботи	36
Додаток Д. Приклад оформлення анотації на дипломну роботу	37
Додаток К. Приклад переліку умовних позначень	39
Додаток Л. Приклад оформлення вступу дипломної роботи	40
Додаток М. Шаблон оформлення висновків до дипломної роботи	43
Додаток Н. Приклади оформлення літературних джерел	44
Додаток О. Зразок оформлення ілюстративного матеріалу	49
Додаток П. Приклад оформлення відгука наукового керівника	50
Додаток Р. Рецензія на дипломний проект (роботу)	52

ВСТУП

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується НУ «Запорізька політехніка» у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає сьомому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.

Мета захисту дипломної роботи за спеціальністю 227 – «Терапія та реабілітація», спеціалізацією – 227.01 – «Фізична терапія» – оцінити рівень набутих впродовж підготовки загальних та спеціальних компетентностей здобувача вищої освіти. Успішно захищена кваліфікаційна дипломна робота є посвідченням того, що майбутній фахівець набув необхідні компетенції на достатньому рівні та здатний самостійно провести і оформити навчальну науково-дослідну роботу.

Відкритий захист дипломної роботи перед екзаменаційною комісією (ЕК) дає підстави для прийняття рішення про присвоєння здобувачу вищої освіти освітнього ступеня «Магістр терапії та реабілітації».

Мета цих методичних вказівок: надання практичної допомоги здобувачам вищої освіти у підготовці, розробці та захисті дипломних робіт за спеціальністю 227 – «Терапія та реабілітація», спеціалізацією 227.01 – «Фізична терапія» другого (магістерського) рівня. Методичні вказівки є обов'язковими для дотримання як для наукових керівників щодо підготовки дипломних робіт, так й для здобувачів вищої освіти, які проходять дипломування.

Здобувач вищої освіти зі спеціальності 227 – «Терапія та реабілітація» другого (магістерського) рівня повинен отримати:

Інтегральну компетентність. Здатність здійснювати професійну діяльність фізичного терапевта, розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фізичної терапії.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 08. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні компетентності:

СК 02. Здатність клінічно мислити, планувати терапію, застосовувати науково обґрунтовані засоби та методи доказової практики (Evidence-based practice), аналізувати та інтерпретувати результати, вносити корективи до розробленої програми фізичної терапії або ерготерапії чи компонентів індивідуального реабілітаційного плану.

СКфт 01. Здатність розуміти клінічний та реабілітаційний діагноз пацієнта/клієнта, перебіг захворювання і тактику лікування.

СКфт 06. Здатність провадити наукову діяльність у сфері фізичної терапії.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 02. Уміти вибрати і аналізувати інформацію про стан пацієнта.

ПРН 04. Оцінювати, обговорювати та застосовувати результати наукових досліджень у клінічній, науковій, освітній та адміністративній діяльності.

ПРН 09. Встановлювати цілі втручання.

ПРН 10. Створювати (планувати) програму фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану.

ПРН 14. Проводити самостійну практичну діяльність.

ПРН 17. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження у сфері фізичної терапії, висувати і перевіряти гіпотези, обирати методики та інструменти досліджень, аналізувати їх результати, обґрунтовувати висновки

ПРН 18. Дотримуватись основних юридичних та етичних вимог, провадити діяльність зі згоди пацієнта/клієнта.

У методичних вказівках містяться необхідні вимоги до тематики, структури, змісту, обсягу та оформлення дипломної роботи для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 227 – «Терапія та реабілітація» другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 227.01 – «Фізична терапія».

Нормативною та методичною базою написання методичних вказівок стали:

- Рекомендації до складання та оформлення навчально-методичної літератури / Укл. С.Т. Яримбаш та ін.. Запоріжжя: ЗНТУ, 2016. 38 с.;

- ДСТУ 3008-95. «Документація. Звіт у сфері науки і техніки.

Структура і правила оформлення»;

- ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові».

- Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / ДСТУ 8302:2015. Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНД-НЦ», 2016. 17 с.

- Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» / Укладачі: В.Г. Прушківський та ін.. Запоріжжя: Навчальний відділ, Навчально-методичний відділ НУ «Запорізька політехніка», 2019. 59 с.

- Положення про перевірку в Національному університеті «Запорізька політехніка» кваліфікаційних випускних робіт (дипломних робіт/проектів) здобувачів вищої освіти на академічний плагіат / Укладачі: С.Б. Беліков та ін. Запоріжжя: Навчальний відділ, Навчально-методичний відділ, НУ «Запорізька політехніка», 2019. 5 с.

- Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти в

Національному університеті «Запорізька політехніка» / Укладачі: В.Г. Прушківський та ін. Запоріжжя: Навчальний відділ, Навчально-методичний відділ НУ «Запорізька політехніка», 2019. 34 с.

- Наказ №253 від 29.06.21 «Про введення в дію Кодексу академічної доброчесності у Національному університеті «Запорізька політехніка».

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота є випускною кваліфікаційною роботою здобувачів вищої освіти спеціальності 227 – «Терапія та реабілітація», спеціалізації 227.01 – «Фізична терапія» в НУ «Запорізька політехніка» за освітнім ступенем магістр. Вона є кваліфікаційним документальним свідченням стану теоретичної і практичної готовності магістра до виконання професійних функцій фахівця з фізичної терапії, визначення ступеня підготовки майбутнього фахівця до самостійної практичної діяльності.

Дипломна робота – це самостійно виконане навчально-наукове дослідження здобувача вищої освіти у рамках проблематики та обраного напрямку дослідження. Як теоретично-прикладне дослідження дипломна робота повинна містити глибоке теоретичне осмислення актуальної проблематики фізичної терапії, а також обґрунтовані пропозиції здобувача вищої освіти щодо практичного її розв'язання, виконане на основі ретельно проведеного аналізу виконаного дослідження).

Виконання дипломної роботи має на меті:

- систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань та вмінь зі спеціальності (освітньої програми) та застосування їх під час виконання конкретних наукових, проєктних, технічних, економічних, виробничих та інших завдань;
- розвиток навичок самостійної роботи та оволодіння методиками дослідження й експерименту, пов'язаних з темою роботи.

Термін для написання та захисту дипломної роботи складає 4,5 кредити ЕКТС (135 годин). Основний набір збір та опрацювання фактичного матеріалу для виконання дипломної роботи, проведення експериментально-теоретичних досліджень за тематикою дипломної роботи, часткове оформлення отриманих результатів, а також написання окремих розділів дипломної роботи магістра здійснюється під час переддипломної (за напрямом кваліфікаційної роботи практики), яка передує дипломуванню.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Після затвердження теми дипломної роботи (далі – ДР) науковий керівник разом зі здобувачем вищої освіти складають завдання на ДР, у якому формують план (графік) підготовки та виконання ДР із зазначенням послідовності і строків виконання окремих розділів (табл. 2.1). Завдання є основою для організації та контролю поточного та кінцевого етапів виконання ДР відповідно до графіку навчального процесу.

Наукове керівництво дипломуванням магістрів здійснює випускова кафедра із залученням провідних викладачів кафедри – доцентів та професорів в індивідуальному порядку.

Таблиця 2.1

План (графік) виконання дипломної роботи

Етапи дипломної роботи	Зміст етапу	Термін виконання етапів дипломної роботи
Підготовчий	Складання та погодження з керівником плану (графіку) підготовки та виконання ДР із зазначенням послідовності і строків виконання окремих розділів та підрозділів.	
Ознайомчий	Вивчення вимог до змісту та оформлення ДР, консультація з керівником роботи щодо збору необхідних для написання роботи матеріалів з теми дослідження	
Основний	Опрацювання літературних джерел, здійснення та інтерпретація даних, отриманих під час переддипломної практики. Підготовка публікацій з теми роботи. Написання та подання попереднього тексту ДР керівникові на перевірку. Апробація результатів та пропозицій. Оформлення ДР згідно з вимогами. Систематизація додатків. Подання ДР на попередній захист. Усунення недоліків, підготовка остаточного варіанту тексту ДР.	
Підсумковий	Участь у науковому семінарі кафедри стосовно обговорення результатів дипломної роботи. Отримання зовнішньої рецензії та відгука керівника. Підготовка доповіді та презентації ДР. Подання ДР до захисту. Захист ДР відповідно до затвердженого графіку.	

Після завершення написання ДР, підготовлений відповідно до вимог даного документа текст відправляється на перевірку на наявність ознак академічного плагіату відповідно до діючого в університеті положення Про перевірку в Національному університеті «Запорізька політехніка» кваліфікаційних робіт (дипломних робіт/проектів) здобувачів вищої освіти на наявність ознак академічного плагіату відповідно до Наказу ректора НУ «Запорізька політехніка» від 03 лютого 2022 р. №42 (URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Nakaz_N42_vid_03.02.22.pdf).

Обов'язки керівника ДР від кафедри:

- консультація здобувачів вищої освіти з метою уточнення змісту завдань ДР, її оформлення та захисту;
- здійснення контролю за якістю та своєчасним виконанням студентом ДР відповідно до графіку навчального процесу;
- підготовка відгуку до ДР.

Обов'язки здобувача вищої освіти:

- до початку написання ДР одержати від керівника, призначеного кафедрою, консультації щодо уточнення змісту, вимог до якості виконання завдань ДР, її оформлення та захисту;
- скласти та погодити з керівником план (графік) підготовки та виконання ДР із зазначенням послідовності і строків виконання окремих розділів.
- якісно та у повному обсязі виконувати всі завдання ДР відповідно до даних методичних вказівок та уточнень керівника;
- своєчасно повідомляти керівника від кафедри про виникнення труднощів з виконанням ДР та отримувати відповідні консультації;
- згідно з вимогами до змісту та оформлення скласти ДР, подати її керівнику на рецензування;
- своєчасно, у зазначений термін надати дипломну роботу до захисту;
- захистити ДР перед екзаменаційною комісією у визначений термін;
- дотримуватися загальних вимог академічної доброчесності.

3. ПІДГОТОВКА РОЗДІЛІВ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

ДР повинна бути написана гарною літературною державною мовою, мати певну логічну побудову, послідовність та закінченість. ДР

повинна бути правильно оформлена, а її текст ретельно зредагований. Обсяг ДР – 70-90 стандартних сторінок формату А4 (210 x 297 мм) без урахування титульного листа, завдання, анотацій, переліку скорочень та використаних джерел, додатків.

Рекомендується така приблизна структура ДР:

- Титульний лист;
- Завдання на дипломну роботу;
- Зміст (Додаток А);
- Анотація українською та англійською мовами (Додаток Б);
- Перелік умовних позначень – 1 арк. (Додаток В);
- Вступ – 3 – 4 арк. (Додаток Д);
- Перший розділ - 30 арк.;
- Другий розділ – 40 арк.;
- Третій розділ – 25-30 арк.;
- Четвертий розділ – 15-20 арк.;
- Висновки – 4 арк. (Додаток Ж);
- Список використаних джерел (Додаток К);
- Додатки.

Структурні елементи ДР мають відповідати наступним вимогам.

Титульний лист є першою сторінкою ДР. Він має назву

«Пояснювальна записка» та складається відповідно до Форми № 24, яка наведена у розділі сайту НУ «Запорізька політехніка» «Бланкова документація» – URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/forms/Forma_24_Poyasniuvalna_zapyska_do_DP.doc.

Переноси слів у заголовках титульного листа не допускається.

Завдання на дипломну роботу є документом, що визначає обсяги і порядок виконання роботи. Бланк завдання на ДР оформлюється на типографських бланках, виконаних на двох сторінках аркуша, і розміщується після титульного листа. Форму Завдання на ДР наведено у розділі сайту НУ «Запорізька політехніка» «Бланкова документація» – форма № 25 – URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/forms/Forma_25_Zavdannia_na_DP.doc

Анотація призначена для попереднього ознайомлення з ДР. Анотація має бути розміщена безпосередньо за завданням на ДР, починаючи з нової сторінки. Вона виконується шрифтом - Times New Roman 14 - pt, інтервал - 1,0. Обсяг анотації кожною мовою не повинен перевищувати однієї сторінки.

Перелік умовних позначень містить інформацію щодо скорочень, які застосовують у ДР.

Головним завданням **вступу** (вступної частини) є обґрунтування актуальності й практичної значущості обраної теми дипломної роботи, особливостей постановки і вирішення конкретних проблем дослідження. Також зазначаються: мета й завдання роботи, об'єкт, предмет, наукові методи дослідження, теоретичне та практичне значення дослідження, апробація його результатів (на яких конференціях зроблена доповідь, які підготовлені публікації з матеріалів дослідження).

Спочатку формулюють **мету** роботи, а потім **завдання**, які необхідно вирішити для її досягнення. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Наприклад: «Оцінити ефективність дії підбраного комплексу методів фізичної реабілітації на лікування хворих...».

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, обрану для вивчення.

Наприклад: «Фізична реабілітація при інфаркті міокарда».

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

Наприклад: «Комплекс заходів фізичної реабілітації хворих на інфаркт міокарда», або «Методика лікувальної фізкультури при...».

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему дипломної роботи, яка визначається на титульному аркуші як її назва.

Завдання дослідження повинні носити творчий, спонукальний характер. Бажано, щоб кожне завдання починалось з дієслів: описати, розглянути, висвітлити, проаналізувати, прослідкувати, охарактеризувати, розкрити, дослідити, вивчити тощо.

До методів дослідження можуть відноситися наступні: аналіз та узагальнення літературних джерел, медико-біологічні методи дослідження морфо-функціонального стану організму, педагогічне тестування рухових здібностей, метод педагогічного експерименту, анкетне опитування, методи математичної статистики тощо. Вони повинні бути достатніми для досягнення поставленої в роботі мети.

Обсяг вступу не повинен перевищувати 5 сторінок.

Основна частина дипломної роботи складається з чотирьох розділів.

Перший розділ присвячують науково-аналітичному огляду літератури за обраною темою з посиланням на відповідних авторів. На основі вивчення наукової та методичної літератури у хронологічній послідовності наводяться відомості, отримані різними науковцями. Аналізуються та узагальнюються історичні аспекти і сучасні тенденції розвитку предмету дослідження. При необхідності надається огляд чинної нормативно-правової бази із теми дослідження.

У підсумку до розділу необхідно назвати ті питання, що залишились не вирішеними попередниками.

Обсяг першого розділу не повинен перевищувати 25% загального обсягу дипломної роботи.

Другий розділ має містити обґрунтування вибору напрямку дослідження, а також загальну методику їх проведення.

Підрозділ 2.1. Контингент обстежених.

У цьому підрозділі наводять відомості про загальну кількість обстежених, їх вік, стать, стан здоров'я. При медичній реабілітації зазначають етап реабілітації (стаціонарний, поліклінічний чи санаторний), діагнози хворих, а при фізичному вихованні та оздоровчому тренуванні - медичні групи тих, що займаються (основна, підготовча, спеціальна), та стаж таких занять (число років).

Підрозділ 2.2. Методи дослідження.

У цьому підрозділі детально характеризують методи дослідження, але не усі відомі, а безпосередньо використані автором у його дипломній роботі. Кожен метод дослідження описують так, щоб його можна було відтворити без пошуку у літературі. Тому лише звичайного перерахування методів дослідження недостатньо. Обов'язковим є посилання на автора методики дослідження, яка була застосована у дипломній роботі. Окремо наводять методи оцінювання морфо-функціонального стану організму людей, які залучені до дослідження та критерії оцінювання отриманих даних, що запропоновані автором цієї методики дослідження. Слід також дати короткий опис використаних методів математичної статистики, а не лише назвати їх.

Підрозділ 2.3. Методика реабілітації.

У цьому підрозділі методику реабілітації описують, зважаючи на те, що вона може бути:

- а) оригінальною (тобто авторською), яку запропонував особисто автор дипломної роботи,
- б) модифікованою, коли автор дипломної роботи вносить часткові зміни у запозичену у іншого автора методику реабілітації,
- в) адаптованою, яку автор дипломної роботи адаптував для

умов реабілітації свого контингенту, запозичивши її у іншого автора.

Це треба обов'язково зазначити у роботі, а також назвати застосовані засоби фізичної реабілітації, надати схеми реабілітаційних комплексів чи процедур лікувальної гімнастики, описати комплекси гімнастичних вправ або програми фізичних тренувань, що були використані автором.

При модифікації та запозиченні методик реабілітації слід дати посилання на літературні джерела.

Чітко треба визначити методи реабілітації основної та контрольної груп, зазначивши різницю між ними і спільні частини.

Підрозділ 2.4. Організація дослідження.

У цьому підрозділі зазначають базу, на якій проводились дослідження (установу, навчальний заклад чи спортивний клуб тощо). Окремо характеризують етапи дослідження, описуючи що виконувалось на кожному з них. Звичайно це вивчення літератури та засвоєння методик дослідження на першому з них, обґрунтування вибору та розробка методик реабілітації - на другому, упровадження розроблених методик, проведення досліджень, аналіз та узагальнення отриманих даних - на третьому, написання і оформлення дипломної роботи - на четвертому етапі.

Обсяг другого розділу - у межах 25-30% від загального обсягу дипломної роботи.

Завданням **третього розділу** є аналіз отриманих результатів дослідження та їх обговорення. Наводяться табличні дані та графічний матеріал з отриманими результатами дослідження. Після кожної таблиці та рисунку слід давати коментар з обговорення цих даних. Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченнями та висновками, які дають змогу визначити сутність процесів, які спостерігаються, їх особливості, тенденції, що створює передумови для виявлення невикористаних резервів.

За можливості текст слід ілюструвати реальними документами (що наводяться в додатках).

Результати визначення окремих показників мають бути статистично оброблені та представлені в таблицях у вигляді параметрів $M \pm m$, t (за Ст'юdentом), або за непараметричними методами (наприклад: критерій знаків), які дозволяють оцінити достовірність різниці (p).

У третьому розділі надаються рекомендації та пропозиції щодо удосконалення, залежно від теми дослідження. Практичні рекомендації формулюються на основі власних досліджень автора дипломної роботи

і повинні бути придатними для впровадження. Як правило, вони полягають в удосконаленні технології застосування засобів фізичної реабілітації і тому можуть оформлюватись в якості раціоналізаторської пропозиції. Крім того, бажано, щоб вони містили рекомендації щодо вдосконалення діяльності організацій, установ, підприємств чи державних органів.

Слід звернути увагу на наступне:

- рекомендації, що пропонуються, мають бути логічно пов'язані з результатами проведеного дослідження щодо теоретичних та практичних аспектів, отриманих при підготовці першого та другого розділів дипломної роботи;

- бажано, щоб наукова новизна, наведена у пропозиціях та рекомендаціях була апробована на наукових конференціях та представлена у наукових публікаціях здобувача вищої освіти;

- доречно навести обґрунтування корисності та ефективності запропонованих рішень, у тому числі шляхом наведення спеціальних розрахунків, цифрових прикладів, експертних оцінок тощо;

- доцільно визначити у дипломній роботі можливості впровадження внесених пропозицій у практичну діяльність.

Обсяг третього розділу може становити до 35% загального обсягу дипломної роботи.

У четвертому розділі «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» наводяться розрахунки та розглядається розв'язання практичних питань стосовно організації заходів з охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях залежно від теми дипломної роботи.

У **висновках** наводяться підсумки проведеного дослідження та розкривається інформація щодо результатів виконання кожного з завдань ДР. Робиться загальний висновок щодо досягнення мети ДР.

Список використаних джерел – це перелік цитованих, вивчених, згадуваних та використаних джерел інформації.

Джерелами інформації є закони України, постанови Кабінету Міністрів України, інші нормативно-правові акти, що стосуються спеціальності. Перелік джерел, на які є посилання в основній частині звіту, наводять у кінці тексту ДР, починаючи з нової сторінки. У відповідних місцях тексту повинні бути посилання.

Бібліографічні описи в переліку посилань подають у порядку, за яким вони вперше згадуються в тексті. Порядкові номери описів у переліку є посиланнями в тексті (номерні посилання).

Бібліографічні описи посилань у переліку наводять відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи (ДСТУ

8302:2015). Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.).

Список використаних джерел, на які посилаються у ДР повинно бути наведено наприкінці роботи, починаючи з нової сторінки.

Список використаних джерел вимагає розміщення всіх використаних джерел інформації у алфавітній послідовності.

Бібліографічні описи виконують, як правило, на мові джерела інформації.

Кількість опрацьованих літературних джерел за темою ДР має становити не менше 50 найменувань.

Додатки. У додатках розміщується матеріал, який:

- є необхідним для повноти ДР, але включення його до основної частини ДР може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу;

- не може бути послідовно розміщений в основній частині ДР через великий обсяг або спосіб відтворення;

- може бути вилучений для широкого кола читачів, але є необхідним для фахівців даної галузі.

У додатки можуть бути включені: ілюстративний матеріал, таблиці, проміжні математичні докази, формули і розрахунки, текст допоміжного характеру, самостійно випущені конструкторські і технологічні документи, а також документи, які вийшли в світ як самостійні видання.

4. ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Текст ДР має бути надрукований на одному боці сторінок стандартного білого паперу формату А4. За необхідності допускається використання аркушів формату А3 (297х420 мм). У друкованому варіанті комп'ютерний текст, 1,5 інтервал, 14 – pt, шрифт – Times New Roman.

Текст ДР слід друкувати, додержуючись такої ширини полів: верхнє і нижнє – 20 мм, лівє – 30 мм, правє – 15 мм.

Текст ДР має бути чітким, послідовним, логічним і не допускає різних тлумачень.

У тексті повинні застосовуватись наукові терміни, позначення та визначення, встановлені відповідними стандартами, а за їх відсутності – загальноприйняті в науковій літературі.

Якщо у тексті застосовується специфічна термінологія, то вона повинна бути пояснена у переліку умовних позначень.

У тексті не допускається застосовувати:

- різні науково-економічні терміни, близькі за смыслом (синоніми) для одного і того ж поняття;
- тавтологічні словосполучення (прейскурант цін);
- техніцизми та професіоналізми;
- іноземні слова і терміни за наявності рівнозначних в українській мові;
- індекси усіх категорій стандартів, технічних умов та інших нормативних документів без їх реєстраційного номера, наприклад, ГОСТ, ДСТУ, СТП, ТУ.

Текст має бути розділений на структурні елементи: розділи, підрозділи.

Формули і рівняння, таблиці, ілюстрації, скорочення, числа елементами тексту.

Структурні елементи та елементи тексту повинні бути пронумеровані.

Якщо елемент один, його теж нумерують.

Номер елемента виконують арабськими цифрами. Висота цифр повинна дорівнювати висоті великих літер у тексті.

Помилки, описки та графічні неточності дозволяється виправляти зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому жмісті або між рядками виправленого зображення від руки.

Виправлення повинно бути такого ж кольору, як основний текст.

Прізвища, назви установ, організацій, фірм та інші власні назви

у ДР наводять мовою оригіналу.

Скорочення слів і словосполучень у ДР повинно відповідати чинним стандартам з бібліотечної та видавничої справи.

Заголовки структурних елементів звіту «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не нумерують, а їх назви правлять за заголовки структурних елементів.

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки. Заголовки структурних елементів ДР і розділів слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами, **жирним шрифтом** та без крапок в кінці, не підкреслюючи

Заголовки підрозділів ДР слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, **жирним шрифтом**, не підкреслюючи. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою.

Перенесення слів у заголовку розділу не допускається.

Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту ДР і дорівнювати 1,25 -1,27 мм.

Відстань між заголовками (за винятком заголовка пункту), а також між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше, ніж два рядки.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту. До загального обсягу ДР не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів ДР підлягають нумерації на загальних засадах.

Нумерація сторінок

Сторінки ДР слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Титульний лист включають до загальної нумерації, але номер сторінки на титульному листі не проставляють.

Текст змісту також включають до загальної нумерації, але номера сторінок на них не проставляють. Нумерація звіту починається зі вступу.

Ілюстрації й таблиці, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації.

Нумерація розділів, підрозділів.

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти ДР нумерують арабськими цифрами.

Розділи звіту мають порядкову нумерацію в межах викладення ДР і позначаються арабськими цифрами без крапки, наприклад: **РОЗДІЛ 1, РОЗДІЛ 2** тощо. Після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Приклад.

РОЗДІЛ 1 НАЗВА РОЗДІЛУ

Підрозділи мають порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу ставлять крапку, наприклад: 2.1., 2.2., 2.3. тощо. Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

Приклад

2.1. Назва підрозділу

Ілюстрації.

Для пояснення тексту ДР, що викладається, допускається його ілюструвати графіками, діаграмами, схемами, фото тощо. Ілюстрації, вміщені у текст звіту, іменують рисунками.

Ілюстрації розміщуються у ДР безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці у зручній для ознайомлення формі тобто, щоб для вивчення цього рисунка сторінку можна було б повернути за годинниковою стрілкою. На всі ілюстрації мають бути посилання у тексті ДР.

Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках ДР, включають до загальної нумерації сторінок.

Рисунки, графіки, схеми, діаграми, що розміщені у ДР, повинні відповідати вимогам стандартів.

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках.

Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад: рис. 1.2(другий рисунок першого розділу (див. зразок)).

Найменування повинно відображати зміст рисунка, бути стислим, коротким та розташовуватися по центру. Його розміщують після номера рисунка і виконують малими літерами з першої великої. Наприкінці назви рисунка вказують посилання, якщо використано таблицю з посібника, наукового журналу тощо. Приклад оформлення ілюстрації наведено нижче.

Рисунок 1.2. Комплекс вправ при.....

Якщо після посилання на рисунок йде розгляд матеріалу, що ілюструється, то у розповіді слово «рисунок» пишуть без номеру, наприклад: «Як видно з рисунка ...».

Ілюстрації, за необхідності, можуть бути перелічені в змісті з зазначенням їх номерів, назв і номерів сторінок на яких вони вміщені.

Таблиці

Для зручності викладу і читання тексту цифрові та інші показники рекомендується оформляти у вигляді таблиці.

На всі таблиці мають бути посилання і в тексті ДР. Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без обертання тексту або з обертанням за годинниковою стрілкою.

Текст у таблиці оформлюється: 1,0 інтервал, 12 pt, шрифт - Times New Roman.

При посиланні на таблицю вказують її повний номер, а «Таблиця» пишуть у скороченому вигляді, наприклад: таблиця 1.2., або (табл. 1.2).

Назву та слово «Таблиця» починають з великої літери.

«Таблиця» розміщують у лівому кутку рядка з абзацу. Назву таблиці розміщують над таблицею, вирівнювання посередині і наводять **жирним шрифтом**. Наприкінці таблиці вказують посилання, якщо використано таблицю з посібника, наукового журналу тощо.

Розміри таблиць вибирають довільно залежно від вміщуваного матеріалу. Зліва, справа та знизу таблиці, як правило, обмежують лініями. Головка таблиці має бути відокремлена потовщеною лінією. За необхідності допускається під головкою таблиці вміщувати рядок для нумерації граф арабськими цифрами.

Розділяти заголовки і підзаголовки боковика і граф діагональними лініями не допускається.

Заголовки граф, як правило, записують паралельно рядкам таблиці.

При необхідності допускається перпендикулярне розташування заголовків граф.

Таблицю, залежно від її розміру, можна вміщувати під текстом, у якому вперше подане на неї посилання, або на окремій наступній сторінці, а також у додатку до тексту документу.

Допускається розташування таблиці в альбомному виді.

Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках.

Приклад оформлення таблиці наведено нижче.

Таблиця 2.1

Функціональні показники стану здоров'я дітей дослідних груп після проведення реабілітації

№ з/п	Показники, одиниці	Дослідні групи		t	P
		Основна група	Контрольна група		
1	2	3	4	5	6
1.	Кашель, бали	0,36±0,24	0,97±0,15	2,35	<0,05
2.	Частота дихання, цикл/хв.	33,21±4,16	36,72±4,25	0,59	>0,05

Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою. Наприклад, «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Таблиця, повинна мати найменування, яке повинно відображати зміст таблиці, бути стислим.

У таблицях слід обов'язково зазначати одиницю виміру. Якщо всі одиниці виміру є однакові для всіх показників таблиці, вони наводяться у заголовку. Одиниці виміру мають наводитися у відповідності до стандартів. Числові величини у таблиці повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Якщо рядки або граfi таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під одною, або поруч, або шляхом переносу частини таблиці на наступну сторінку, повторюючи в кожній частині таблиці її головку табокових.

Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розмішувати одну над одною в межах тієї самої сторінки. Рекомендується розділяти частини таблиці подвійною лінією (див. зразок).Приклад оформлення поділу таблиці на дві частини.

Таблиця 2.1

Функціональні показники стану здоров'я дітей дослідних груп після проведення реабілітації

№ з/п	Показники, одиниці	Дослідні групи		t	P
		Основна група	Контрольна група		
1	2	3	4	5	6
1.	Кашель, бали	0,36±0,24	0,97±0,15	2,35	<0,05

1	2	3	4	5	6
2.	Частота дихання, цикл/хв.	33,21±4,16	36,72±4,25	0,59	>0,05

Рисунок 4.2 - Приклад оформлення розподілу таблиці на дві частини

При поділу таблиці на частини допускається її заголовки замінити відповідними номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці.

Слово «Таблиця_» вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть «Продовження табл. ____» з зазначенням номера таблиці. У першій частині таблиці нижнюгоризонтальну лінію, що обмежує таблицю, не проводять.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком.

Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф вказують в однині.

Таблиці, за необхідністю, можуть бути перелічені у змісті з зазначенням їх номерів, назв (якщо вони є) та номерів сторінок, на яких вони розміщені.

Графу «порядковий номер» у таблицю у більшості випадків включати не доцільно. Нумерація граф таблиці арабськими цифрами потрібно (допускається) в тих випадках, коли в тексті документа маються посилання на них, при розподілі таблиці на частини, а також при перенесенні частини таблиці на наступну сторінку. За необхідності допускається нумерацію показників, параметрів чи інших даних порядкові номери вказувати у першій графі таблиці безпосередньо перед їх найменуванням.

Якщо текст, який повторюється у графі таблиці і складається з одного слова, то його можна замінити лапками, якщо текст повторюється і складається з двох чи більше слів, то при першому повторенні його замінюють на слова «Те ж», а далі - лапками. Ставити лапки замість повторюваних цифр, марок, знаків, букв, математичних чи хімічних символів не допускається. Якщо цифрові дані у якомусь рядку таблиці не наводяться, то у ньому ставиться прочерк.

Правила оформлення таблиць суцільно специфічного характеру доцільно робити відповідно до ДСТУ 2.105-95.

Посилання.

У документі наводять посилання:

- на даний документ (дипломна робота);
- на стандарти, технічні умови, підручники, навчальні

посібників та інші документи.

При посиланні на розділ, підрозділ, пункт, підпункт або перелік курсової роботи слід писати : «... відповідно до розділу 3 ...», «згідно з підрозділом 3.1. ....», «...згідно з пунктом 3.1.2. ...», « зазначеного у переліку 2) ».

Посилання на таблиці, ілюстрації, формули і додатки подають таким чином:

- « ... наведені у таблиці 2.3» або «(табл. 2.3)»;
- «... подані у таблиці 1.1» або «(табл. 1.1)»;
- «... згідно з рисунком 1.2» або « (рис. 1.2)»;
- «... показано на рисунку 1.3» або « (рис. 1.3)»;
- «... у формулі (2.4)», «як видно з формули (2.4)»;
- «... подані у додатку Б», «наведені у додатку Б».

При повторних посиланнях пишуть:

- «... дивись таблицю 1.1» або «(див. табл. 1.1)»;
- «дивись рисунок 2.4» або «(див. рис. 2.4)»;
- «... дивись формулу (2.6)» або «див. формулу (2.6)»;
- «... дивись додаток Б» або «див. додаток Б».

Посилання на джерела інформації ДР позначають у тексті викладу порядковими номерами у квадратних дужках таким чином : « ... у роботах [2, 3]», «... [8, таблиця 22, с. 98]», « [4, с. 24]».

Порядковий номер джерел надають по мірі появи посилання на те ж саме джерело, його номер повторюють.

Посилання на документ подають у цілому або на його структурні елементи (розділи, підрозділи, пункти, підпункти і додатки). При посиланні на структурні елементи зазначають їх номер і найменування. При повторних посиланнях зазначають лише номер.

Лапки.

Лапки застосовують для того, щоб виокремити авторську цитату в тексті. По суті, це думка науковця, яку ми вважаємо за доцільне включити у дипломну роботу в незмінному вигляді, щоб доповнити чи підкреслити свої думки та висновки. Інколи цитату включають як виразну ілюстрацію та тому, що вона вписується у потрібний нам контекст. Отже, лапки допомагають здобувачу вищої освіти відокремити конкретний цитований текст іншого автора, від власного авторського тексту. В результаті правильно оформлена цитата не вважається плагіатом, а є лишезапозиченням.

«Український правопис» (редакції 2019 року) допускає вживання таких різновидів лапок:

«...» – французькі лапки;

“...” – англійські лапки;

Це найбільш поширені варіанти використання лапок, проте в різних стилях цитування можуть використовуватися й інші види лапок. Втім важливо: якщо ви обрали певний стиль цитування для своєї дипломної роботи, то повинні дотримуватися його протягом усього тексту.

Спеціальні сервіси для перевірки на наявність запозичень (плагіату) у тексті дипломної роботи можуть розпізнати цитати, оформлені в різних стилях цитування (зокрема – APA, MLA, Chicago (Turabian), Harvard, ДСТУ 8302:2015) та багато інших.

Якщо цитування оформлене відповідно до вимог стилю з використанням лапок та посилань на перелік літератури, текст цитати не буде вважатися плагіатом.

Щоб сервіс із перевірки на плагіат не пропустив вашу цитату, не забувайте ставити пробіл після лапок: так сервісу легше буде визначити наявність цитати в тексті.

Пам'ятайте, що у цитаті можна використати не більше 900 символів, тому уважно слідкуйте за тим, чи поставили ви лапки в кінці речення. Будь-яка цитата повинна мати лапки на початку та в кінці тексту.

Виконання вимог до цитування у дипломній роботі допоможе уникнути плагіату під час спеціальної перевірки на запозичення.

Формули.

Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині рядка і нумеруються арабськими цифрами. Вище і нижче кожної формули повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Розміри літер та знаків повинні бути надруковані таким шрифтом: великі літери та цифри - 16, малі - 14, показники степенів та індексів над літерами та під літерами - 8. Номер формули відповідного розділу і підрозділу наводять у круглих дужках, навпроти них праворуч. Номер пишуть на рівні рядка формули, до якої він належить. При посиланні в тексті на формулу необхідно вказати її повний номер в дужках, наприклад, "у формулі (2.1)". Після формули пишуть слово "де" і розшифровують позначення словами в такій послідовності, в якій вони подані у формулі. Після слова "де" двокрапка не ставиться.

Наприклад:

Розрахувати стандартне відхилення за наступною формулою

$$(2.1): \quad \sigma_{\text{imax}} \sim \sigma_{\text{imin}} \quad r \sim l$$

$$5 = \text{-----}j \text{-----} \quad (2.1)$$

де $X_{j_{\text{max}}}$ - найбільший показник;

$X_{i_{j_{\text{min}}}}$ - найменший показник;

K - табличний коефіцієнт.

Скорочення.

Під час скорочень слів застосовують два прийоми: відсікання та стягування.

Стягування - скорочування слова вибіркоким вилучанням приголосних та голосних літер.

Відсікання - скорочування слова відкиданням двох або більше літер в кінці слова.

В обох випадках повинно залишатися не менше ніж дві літери (окрім загальноприйнятих скорочень рік - р., сторінка - с., місто - м. і т. д.).

Під час відсікання крапка ставиться. А під час стягування крапка не ставиться.

Тобто правильно, наприклад: 100 грн, а не 100 грн. (з крапкою).

Також без крапок пишуть: млн, млрд, трлн (скорочення, здійснене прийомом стягування).

Додатки.

Додатки є продовженням ДР і мають наскрізну нумерацію сторінок, спільну зі звітом. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки.

Додатки, як правило, виконуються на аркушах формату А4, допускається використовувати формат А3, А4х3, А4х4, А2 і А1.

Перед додатками після списку використаних джерел інформації повинен міститися аркуш, на якому посередині аркуша прописними літерами розміру 36 рт друкують слово «ДОДАТКИ».

У додатки включають допоміжний матеріал, наприклад, звітні форми про діяльність об'єкта дослідження, математичні викладення і розрахунки, таблиці допоміжних цифр, методики, розроблені в процесі виконання роботи. Якщо проводилися дослідження на ПК, то обов'язково розміщують опис алгоритмів і програм задач, що розв'язувалися за їх допомогою.

У матеріалах додатків допускається використання шрифту

розміром не менше 10 pt та одинарного міжрядкового інтервалу.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Між позначенням додатка та його назвою залишають один вільний міжрядковий інтервал. Назву додатка зазначають, якщо у ньому міститься декілька об'єктів (таблиць, ілюстрацій, формул і тощо).

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, І, Є, З, І, Ї, И, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток Б і тощо.

Якщо для позначення додатків не вистачає літер абетки, подальше позначення додатків складається з двох літер: літери «А» і послідовно великих літер української абетки, за винятком літер Г, І, Є, З, І, Ї, И, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток АА, АБ і тощо.

Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок. У випадку, якщо додаток створений із застосуванням альбомної орієнтації аркуша, номер сторінки проставляється у верхньому правому куті за книжкової орієнтації аркуша.

Текст додатку може мати розділи, підрозділи, пункти та підпункти, які нумеруються у межах додатку і виконуються за загальними правилами, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: «А.2» - другий розділ додатка А; «В.3.1.» - перший підрозділ третього розділу додатка В.

Нумерація ілюстрацій, таблиць, формул, що є у тексті додатка, здійснюється у межах кожного додатка окремо. Номер у такому випадку складається з букви додатка та порядкового номера. Наприклад: А.1 – перший рисунок додатка А; А.2 – другий рисунок додатка А і тощо.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця А.1. У даному випадку назву додатка не зазначають, а зазначають лише назву таблиці або ілюстрації.

Якщо таблиці не вміщуються на одній сторінці додатка, то їх розміщують на декількох сторінках, а в правому верхньому куті кожної з них робиться напис «Продовження таблиці ...» і вказують відповідний номер, наприклад: «Продовження таблиці Б.1».

У посиланнях по тексту роботи на ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, що містяться у додатках, рекомендується писати: «... на рисунку А.2 ...», «... в таблиці Б.3 ...», «... за формулою (В.1) ...», «... у

рівнянні (Д.2) ...».

Якщо у ДР як додаток використовується документ, що має самостійне значення і оформлюється згідно з вимогами до документу даного виду, його копію вміщують у звіті без змін в оригіналі. Перед копією документу вміщують аркуш, на якому посередині після друкують слово «ДОДАТКИ» і його назву (за наявності), праворуч у верхньому куті аркуша проставляють порядковий номер сторінки. Сторінки копії документу нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію сторінок звіту (не займаючи власної нумерації сторінок документа).

5. ЗАХИСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Атестація осіб, які здобувають ступінь магістра, здійснюється екзаменаційними комісіями (далі - комісії (ЕК) після завершення теоретичного та практичного навчання, визначених стандартами вищої освіти та навчальними планами НУ «Запорізька політехніка».

Атестація проводиться за особистою участю здобувача вищої освіти у формі захисту ДР перед ЕК.

Завданнями ЕК є:

- встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти;
- комплексна перевірка й оцінка теоретичної та практичної фахової підготовки здобувачів вищої освіти відповідного освітнього стандарту;
- прийняття рішення про присудження здобувачам вищої освіти, які успішно виконали освітню програму на другому рівні вищої освіти присвоєння кваліфікації «магістр»;
- прийняття рішення щодо видачі диплома (диплома з відзнакою з урахуванням рекомендації випускової кафедри);
- розроблення пропозицій щодо подальшого поліпшення якості підготовки фахівців за відповідною спеціальністю.

До захисту ДР допускаються здобувачі вищої освіти, що успішно виконали весь обсяг навчальної роботи, передбачений навчальним планом.

В рамках комплексу заходів НУ «Запорізька політехніка» із забезпечення якості освіти та академічної доброчесності ДР підлягають обов'язковій перевірці на наявність академічного плагіату та встановлення відсотку унікальності ДР.

Академічний плагіат - оприлюднення (часткове або повністю)

наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворенню опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Унікальність твору - співвідношення матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу.

Перевірка ДР здобувачів вищої освіти на наявність плагіату здійснюється на етапі допуску роботи до захисту.

Підтвердженням проходження перевірки на наявність запозичень в ДР є скріншот результатів перевірки роботи спеціалізованими онлайн-сервісами з визначення ступеня унікальності роботи. Рекомендовані для використання онлайн сервіси: Unicheck, Plagiat, AntiPlagiarism.Net, Advego Plagiatius, Shingles Expert.

Рішення про допуск ДР до захисту, відповідно до відсотка унікальності ДР, приймає випускова кафедра.

Рекомендована шкала (у відсотках до загального об'єму матеріалу):

70-100% - достатня унікальність, робота допускається до захисту;

50-69% - низька унікальність, робота потребує доопрацювання;

50% та нижче - незадовільна унікальність, робота відхиляється

Результати перевірки на наявність академічного плагіату в роботі оформлюються протоколом засідання кафедри.

Для забезпечення належного рівня якості ДР і підготовки здобувачів вищої освіти до їх захисту випускові кафедри проводять нормо-контроль та можуть здійснювати попередній захист дипломних проєктів (робіт). Для цього випускові кафедри створюють відповідні комісії з особового складу викладачів.

Випускні ДР подаються здобувачами вищої освіти на випускову кафедру, як правило, не пізніше ніж за два тижні (або 10 робочих днів) до дня захисту в комісії. Дні захисту визначаються графіком (розкладом) захисту ДР.

Графік проведення захисту ДР, відповідно розклад роботи ЕК, узгоджений з головою комісії, затверджує перший проректор. У ньому визначено дату, час та місце проведення захисту ДР.

До ЕК можуть подаватися також інші матеріали, які характеризують наукову і практичну цінність ДР: друківані статті за темою роботи, документи, що вказують на практичне застосування роботи, макети, зразки матеріалів, виробів тощо.

Захист ДР здійснюється, як правило, державною мовою.

Рішення про допуск до захисту проекту (роботи) іноземною мовою приймає на своєму засіданні до початку роботи ЕК випускова кафедра за заявою здобувача вищої освіти та за наявності реферату (державною мовою) його ДР, виконаного іноземною мовою обсягом 10 - 15 сторінок зі стислим викладенням основних положень проекту.

Крім оформленої належним чином ДР до секретаря ЕК треба подати наступні документи:

а) подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту дипломного проекту (роботи). Форму подання наведено у розділі сайту НУ «Запорізька політехніка» «Бланкова документація» - форма № 26;

б) електронну копію ДР та публікацій в pdf форматі для розміщення в репозитарії НУ «Запорізька політехніка»;

в) ілюстративний матеріал (5 екземплярів) (Додаток Л) ;г) письмовий відгук наукового керівника (Додаток М);

д) письмову рецензію на дипломну роботу;е) копії публікацій;

ж) довідку про перевірку ДР на наявність запозичень з вказанням відсотка унікальності ДР.

з) якщо ДР містить дані, які складають комерційну таємницю, то здобувач вищої освіти надає довідку с підприємства про заборону ним розміщення матеріалів стосовно підприємства у відкритому доступі у репозитарії НУ «Запорізька політехніка», або таке зауваження вказується у рецензії на ДР, якщо вона надається посадовою особою з базового підприємства.

До екзаменаційної комісії можуть подаватися й інші матеріали, що характеризують освітню та професійну компетентність здобувача вищої освіти, наукову та практичну цінність виконаного ним проекту (роботи): друківані статті та тези доповідей (копії), довідки (акти) про практичне впровадження результатів дипломного проектування.

Відгук керівника ДР – оцінка керівником підготовки кваліфікаційної роботи, її якісного рівня, що включає в себе обґрунтування актуальності теми, логічності і структури викладення матеріалу, якості огляду й аналізу літератури, уміння самостійно вирішувати технічні завдання, коректності цитувань і посилань на наведені в тексті цитати інших авторів, коректності й обґрунтованості вибору методів дослідження, якості емпіричного матеріалу, ретельності оброблення експериментальних даних, коректності формулювання власних висновків, відповідності висновків меті та завданням проекту (роботи), якості оформлення проекту (роботи), апробацію результатів дослідження. Друкується на одному аркушу.

Рецензія на ДР – це критичний відгук на проект (роботу) здобувача вищої освіти, що надається висококваліфікованими

спеціалістами виробничих, наукових і проектних організацій, працівниками і викладачами вищих навчальних закладів та містить оцінку проекту (роботи) за прийнятою шкалою оцінювання знань. Форму рецензії наведено у розділі сайту НУ «Запорізька політехніка»

«Бланкова документація» - форма № 31. Друкується на одному аркушу.

У випадку відмови керівника у наданні висновку з будь-яких причин або наявності негативного висновку, остаточне рішення щодо допуску роботи до захисту приймає декан факультету.

Рецензія повинна містити оцінку дипломного проекту (роботи) за національною шкалою оцінювання знань. Негативна рецензія не є підставою для недопущення роботи до захисту.

У разі відсутності зовнішньої рецензії остаточне рішення щодо допуску роботи до захисту приймає декан факультету.

Засідання ЕК із захисту ДР мають відкритий (публічний) характер. У засіданні ЕК можуть брати участь керівники ДР, викладачі кафедр, запрошені, всі охочі.

Для розкриття змісту проекту (роботи) здобувачу вищої освіти надають до 20 хвилин.

Обсяг тексту доповіді має відповідати 5-7 хвилинам виступу. Доповідь повинна супроводжуватися презентацією, яка складається з набору таблиць, графіків, діаграм, схем чи інших слайдів. При цьому можуть використовуватися різні форми візуалізації доповіді: обов'язковий графічний матеріал проекту, визначений завданням на дипломне проектування, слайди, мультимедійні проектори, аудіо -, відеоапаратура тощо. Головне призначення презентації – детально і наочно проілюструвати основні положення ДР, тому здобувач вищої освіти повинен вчасно посилатися на відповідні матеріали та акцентувати на них увагу членів ЕК.

Доповідь повинна містити обґрунтування актуальності теми, мету і завдання роботи, розкривати новизну та практичну цінність ДР, основні результати вивчення теоретичних аспектів теми, результати аналізу матеріалів діючого підприємства, Особливе місце має бути відведене обґрунтованим пропозиціям і рекомендаціям. Завершуючи доповідь, здобувач вищої освіти повинен відзначити:

- які розробки і висновки впроваджені чи намічені до впровадження;
- де слід, на його думку, застосувати результати дослідження;
- яка фактична чи очікувана економічна ефективність запропонованих ним заходів.

Після доповіді здобувач вищої освіти відповідає на запитання

членів ЕК. Запитання можуть стосуватися як теми виконаної роботи, так і мати загальний характер у межах змісту навчальних дисциплін (модулів) спеціальності (освітньої програми). За дозволом голови ЕК запитання можуть ставити всі присутні на захисті.

Відповіді здобувача вищої освіти мають бути конкретними, аргументованими і короткими.

Після цього секретар ЕК зачитує відгук керівника та рецензію. Після відповіді здобувача вищої освіти на зауваження, викладені у відгуку та рецензії, захист завершується.

Загальний час захисту здобувачем вищої освіти ДР не повинний перевищувати до 15-20 хвилин.

ЕК на закритому засіданні обговорює результати захисту та визначає підсумкову, диференційовану, за п'ятибальною шкалою, оцінку ДР. У випадку незгоди членів ДЕК думка голови є вирішальною. Рішення комісії оголошується її головою у той же день.

Критеріями оцінки ДР виступають:

1) сутнісні аспекти роботи, зокрема: актуальність обраної теми; чіткість формулювання мети і задач дослідження; відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і задачам; якість і глибина теоретико-методологічного аналізу теми, наявність та якість критичного огляду літературних джерел, наявність наукової аргументації, якість аналізу практики на матеріалах реального суб'єкта господарювання, спрямованість роботи на розробку реальних практичних рекомендацій; новизна та обґрунтованість заходів, що пропонуються для підвищення економічної ефективності;

2) відповідність змісту та оформлення роботи методичним вимогам, чинним в НУ «Запорізька політехніка» якість оформлення;

3) оцінка, зауваження і пропозиції, що містяться в зовнішній рецензії і відгуку наукового керівника ДР;

4) якість доповіді та презентації, зокрема, демонстрація здобувачем вищої освіти здатності стисло, послідовно і чітко викласти доповіді сутність і результати дослідження;

5) здатність аргументовано, логічно послідовно відстоювати свою точку зору, захищати пропозиції і рекомендації;

6) якість відповідей на питання членів Державної екзаменаційної комісії, зокрема, демонстрація здатності логічно послідовно аргументувати свою точку зору, презентувати пропозиції і рекомендації

Оцінювання рівня теоретичної, наукової та практичної підготовки здобувачів вищої освіти під час проведення атестації здійснюється за 100 - бальною системою, національною та ЄКТС

шкалами згідно з таблицею 5.1.

Таблиця 5.1.

Шкала переведення оцінок атестації

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою	Визначення
90 – 100	відмінно	відмінно - відмінне виконання з незначною кількістю помилок
85 – 89	добре	дуже добре - вище від середньогорівня, але з деякими поширеними помилками
75 – 84		добре – в цілому правильне виконання, але з помилками
70 – 74	задовільно	задовільно – виконання в повномуобсязі, але зі значною кількістю недоліків
60 – 69		достатньо - виконання задовольняє мінімальні критерії
35 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно – недостатньо:необхідно доопрацювати
1 – 34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	незадовільно - необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу

Здобувач вищої освіти, який отримав на захисті ДР незадовільну оцінку, має бути відрахованим із НУ «Запорізька політехніка». У такому випадку йому видається академічна довідка встановленого зразка. За ним залишається право бути повторно допущеним до ДР роботи протягом наступних трьох років.

Повторно ДР виконується за наявності заяви здобувача вищої освіти про допуск до захисту, дозволу ректора і рішення випускової кафедри про затвердження теми і об'єкта дослідження, призначення наукового керівника.

На вимогу кафедри тему ДР може бути змінено або в межах тієї ж теми матеріали роботи здобувач вищої освіти може суттєво оновити і доповнити. Незалежно від причин повторний захист ДР у той же рік забороняється.

Після захисту ДР передається на зберігання до архіву НУ «Запорізька політехніка».

На виконання вимог Постанови КМУ від 19 липня 2017 р. №541 «Положення про Національній депозитарій академічних текстів» НУ «Запорізька політехніка» розміщує тексти кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти у своєму локальному репозитарії та забезпечує доступ до них відповідно до регламенту, розробленому МОНУкраїни.

32
ДОДАТКИ

Додаток А
Шаблон титульного аркуша дипломної роботи (Форма № 24)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування факультету)

(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка
до дипломного проекту (роботи)

(ступінь вищої освіти)

на

тему _____

—
(назва теми)

Виконав(ла): студент(ка) ___ курсу, групи _____

Спеціальності _____
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація)

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник _____
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент _____
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет _____

Кафедра _____

Ступінь вищої освіти _____

Спеціальність _____

_____

_____

(код і найменування)

Освітня програма
(спеціалізація) _____

_____

(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____

«___» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА (КИ)_____
(ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)1. Тема проєкту
(роботи) _____

_____

_____

_____

_____

керівник проекту

(роботи) _____,

(науковий ступінь, вчене звання, ПРІЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

затверджені наказом закладу вищої освіти від

« _____ » _____ 20 _____ року № _____

2. Строк подання студентом проекту

(роботи) _____

3. Вихідні дані до проекту

(роботи) _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів)

_____

_____

_____

_____

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	ПРІЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання

7. Дата видачі завдання « _____ » _____ 20__ року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка

Студент (ка)

_____
(підпис)

_____
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Керівник проекту (роботи)

_____
(підпис)

_____
(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

АННОТАЦІЯ	5
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	6
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ, ОЦІНКИ ФУНКЦІЇ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ І РЕАБІЛІТАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ	9
1.1. Дихальна система людини. Етіологія і патогенез бронхіальної астми	9
1.2. Дослідження функціонального стану організму хворих на бронхіальну астму	17
1.3. Лікувальна фізична культура та масаж в фізичній реабілітації хворих на бронхіальну астму в умовах стаціонару	22
1.4. Застосування фізіотерапії та дієтотерапії при бронхіальній астмі	26
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА КОНТИНГЕНТУ, МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ, ОСОБЛИВОСТЕЙ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ	42
2.1. Характеристика контингенту обстежених	42
2.2. Методи дослідження	45
2.3. Методика реабілітації	47
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ	54
3.1. Вихідні (первинні) результати дослідження	65
3.2. Результати дослідження після реабілітаційного курсу	72
3.3. Практичні рекомендації щодо використання... (чого саме)	89
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	93
4.1. Аналіз потенційних небезпек	95
4.2. Заходи щодо забезпечення виробничої санітарії та гігієни праці	98
4.3. Заходи з пожежної безпеки	105
ВИСНОВКИ	134
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	138
ДОДАТКИ	148

АНОТАЦІЯ

Іванова М.М. Використання сучасних методів фізичної реабілітації у хворих на ішемічну хворобу серця після перенесеного інфаркту міокарда. – *На правах рукопису.*

Дипломну роботу «Використання сучасних методів фізичної реабілітації у хворих на ішемічну хворобу серця після перенесеного інфаркту міокарда» присвячено обґрунтуванню теоретичних і практичних аспектів розробки ефективних програм фізичної реабілітації хворим після інфаркту міокарда та розробці практичних рекомендацій щодо подальшого їх удосконалення.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, об'єкт, предмет досліджень і завдання, які розв'язуються у роботі, подано наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, обсяг та структуру роботи.

У **першому розділі** «Теоретичні аспекти формування інфаркту міокарда та можливості реабілітації після нього» розглянуто теоретичну сутність та принципи формування інфаркту міокарда, розглянуто елементи реабілітаційних напрямів, методологію та організацію реабілітації на різних етапах.

У **другому розділі** детально оцінено групи обстежених пацієнтів, проведено детальний аналіз методик і алгоритмів дослідження, суті реабілітаційних заходів.

У **третьому розділі** проаналізовано результати дослідження і подано практичні рекомендації щодо удосконалення реабілітаційних програм в групі хворих, які перенесли інфаркт міокарда.

У **четвертому розділі** «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» розглянуто питання з організації заходів по охороні праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях.

У **висновках** обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення реабілітаційних програм, які дозволять покращити стан пацієнтів і зменшити період їх повернення до більш якісного життя.

Ключові слова: ІНФАРКТ МІОКАРДА, РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ПРОГРАМИ, СЕРЦЕВА НЕДОСТАТНІСТЬ, ЕТАПИ, РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ЗАХОДИ.

SUMMARY

Ivanova M.V.. The use of modern methods of physical rehabilitation in patients with coronary heart disease after myocardial infarction. "As a manuscript."

The thesis "The use of modern methods of physical rehabilitation in patients with coronary heart disease after myocardial infarction" is devoted to the substantiation of theoretical and practical aspects of the development of effective physical rehabilitation programs for patients after myocardial infarction and the development of practical recommendations for their further improvement.

The introduction substantiates the relevance of the topic, formulates the purpose, object, subject of research and tasks that are solved in the work, presents the scientific novelty and practical significance of the results obtained, the volume and structure of the work.

In the first section "Theoretical aspects of the formation of myocardial infarction and the possibilities of rehabilitation after it" the theoretical essence and principles of myocardial infarction formation are considered, the elements of rehabilitation areas, methodology and organization of rehabilitation at different stages are considered.

In the second section, the groups of examined patients are evaluated in detail, a detailed analysis of research methods and algorithms, the essence of rehabilitation measures is carried out.

The third section analyzes the results of the study and provides practical recommendations for improving rehabilitation programs in the group of patients who have suffered myocardial infarction.

In the fourth section "Occupational Safety and Security in Emergency Situations", questions were considered on the organization of measures to protect labor and safety in emergency situations.

The conclusions substantiate proposals for improving rehabilitation programs that will improve the condition of patients and reduce the period of their return to a better quality of life.

Key words: MYOCARDIAL INFARCTION, REHABILITATION PROGRAMS, HEART FAILURE, STAGES, REHABILITATION MEASURES.

Приклад

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

- БА - бронхіальна астма
- БОС - брохообструктивний синдром
- БАР - біологічно активні речовини
- БАТ - біологічно активні точки
- ВНС - вегетативна нервова система
- ГРЗ - гостре респіраторне захворювання
- КГ - контрольна група
- ОГ - основна група
- хв - хвилини
- ЧД - частота дихання

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний світ, вводячи нові технології, позбавляє людей багатьох видів фізичної праці. Люди стають малоактивними, значно менше рухаються, мають мінімальне фізичне навантаження але при цьому харчуються як і раніше, не враховуючи цих змін. Тому досить часто ми зустрічаємося з людьми, у яких спостерігається надлишкова маса тіла та ожиріння.

Надлишкова маса – це підвищення нормальної маси тіла на 10%, а ожиріння - більше, ніж на 10%, яке найчастіше виникає в наслідок надлишкового харчування і малорухливого способу життя.

За останні десятиріччя проблема зайвої ваги та ожиріння стала глобальною і поширилася на жителів країн навіть з низьким рівнем життя. За оцінками експертів, близько 1,7 млрд. жителів нашої планети мають надмірну вагу, а близько 300 мільйонів потерпають від ожиріння. Серед працездатного населення України ожиріння виявляють в 26% випадків, а надмірну масу тіла має більше 40% всього населення країни. Але особливу тривогу викликає зростання поширеності ожиріння серед дитячого населення, кількість якого кожні три десятиріччя зростає вдвічі. На сьогодні в розвинутих країнах світу 25% підлітків мають надлишкову масу тіла, а 15% – ожиріння. В Україні щорічно фіксують 18-20 тис. нових випадків ожиріння серед дітей та підлітків. А надмірна маса тіла, яка виявлена у віці до 12 років, дає підстави прогнозувати надмірну масу тіла та ожиріння в наступні роки. І в подальшому прагнення молоді привести вагу тіла до нормальних показників не завжди є вдалим. Статистика свідчить про те, що надмірна вага практично завжди призводить до розвитку цукрового діабету, артеріальної гіпертензії, ішемічної хвороби серця, інсульту, дискінезій жовчного міхура, жовчнокам'яної хвороби, хронічного холециститу, безпліддя, остеохондрозу хребта і обмінно-дистрофічних поліартритів, деяких видів раку та ін.

Таким чином, можна стверджувати, що надлишкова вага у дітей є дуже актуальною і серйозною проблемою.

Зв'язок дипломної роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна робота виконувалась в межах науково-дослідницьких тем кафедри фізичної терапії та ерготерапії НУ «Запорізька політехніка»: за № ..... «...назва теми.....» (якщо є).

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає в оцінюванні ефективності впливу підбраного комплексу методів фізичної реабілітації та вправ з аеробіки при надлишковій масі

тіла у дітей середнього шкільного віку.

Для цього у роботі сформовані та розв'язані наступні завдання:

- вивчити теоретичні аспекти формування надлишкової маси тіла у дітей середнього шкільного віку;
- розглянути існуючі можливості впливу на формування даної проблеми у дітей даної вікової групи;
- дослідити вплив запропонованої програми фізичної реабілітації та вправ з аеробіки;
- розробити практичні рекомендації та запропонувати шляхи удосконалення методів фізичної реабілітації та вправ з аеробіки при надлишковій масі тіла у дітей середнього шкільного віку з перспективою впровадження в роботу учбових, лікувальних та оздоровчих закладів;
- розглянути охорону праці та безпеку в закладі в надзвичайних ситуаціях та заходи щодо усунення небезпек.

Об'єкт дослідження – фізична реабілітація дітей середнього шкільного віку з надлишковою масою тіла.

Предмет дослідження – комплексний підхід до фізичної реабілітації з використанням аеробіки у дітей середнього шкільного віку з надлишковою масою тіла.

Методи дослідження. При здійсненні дослідження використовувались загальнонаукові та специфічні методи пізнання, такі як методи аналізу та синтезу – для розгляду складових об'єкта дослідження (при визначенні впливу елементів програми реабілітації на результат); узагальнення – для визначення впливу змін, що виникають при надлишковій масі тіла у дітей і тих змін, що відбуваються внаслідок застосування реабілітаційних заходів; монографічний – для детального вивчення об'єкта дослідження; моделювання – для виявлення змін, які могли б відбутися в діяльності учбових, лікувальних та оздоровчих закладів при зміні підходів до програм реабілітації; середніх і відносних величин – для визначення рівня ефективності досліджуваних процесів; статистично-розрахунковий – для проведення підрахунку показників; абстрактно-логічний метод – при узагальненні теоретичних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків і формуванні висновків та пропозицій.

Наукова новизна дослідження полягає в удосконаленні та розвитку методичних підходів та практичних рекомендацій щодо .....

удосконалено:

- обґрунтовано методичні аспекти .....

набули подальшого розвитку:

- застосування ....., дозволить .....

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові акти України з питань ....., наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, публікації у спеціалізованих виданнях, матеріали .....

Практичне значення одержаних результатів полягає у вирішенні актуальних проблем, пов'язаних з .....
.....Впровадження в практичну діяльність запропонованих рекомендацій (Довідка про впровадження від ....., якщо є) дозволить побудувати більш ефективну (реабілітаційну систему наприклад) ....., що дозволить отримувати..... Це сприятиме .....

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні положення дипломної роботи були представлені й отримали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях: Інтернет-конференція «Сучасні аспекти реабілітації.....» (м. Запоріжжя, 2022 р.), науково-практичній конференції серед студентів, викладачів, науковців, молодих учених і аспірантів «Тиждень науки» (м. Запоріжжя, квітень 2022 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковані 2 тези доповідей конференцій та стаття у виданні «Вісник реабілітації» 0,65 др.арк.

Структура та обсяг дипломної роботи. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст дипломної роботи виконаний на 137 сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі 9 рисунків та 25 таблиць. Робота містить 5 додатків. Список використаних джерел складається з 58 найменувань.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі наведено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукового завдання - обґрунтування теоретичних та практичних аспектів удосконалення ..... Представлені в роботі наукові теоретичні та практичні результати сприятимуть підвищенню ефективності...Відповідно до загальної мети і конкретних завдань сформульовані такі висновки:

1. За результатами вивчення теоретичних засад ... встановлено, що ..... Дослідження практики здійснено на основі даних, отриманих (вказується назва організації). Вивчення особливостей застосування ..... доводить, що.....
1. За результатами проведеного дослідження особливостей реабілітації хворих з....з'ясовано, що ..., виявлено.....
2. Проведено аналіз .... (залежно від теми ДР) виявлено..., з'ясовано..., доведено...
3. За результатами дослідження були підготовлені рекомендації щодо ..... Обґрунтовано..... Пропонуємо.... Буде отримано ....(такий-то) ефект від практичного впровадження.
4. За результатами дослідження техніки безпеки на підприємствібуло виявлено, що під час виконання роботи, на робочому місці в кабінеті (офісному приміщенні) можливе виникнення великої кількості потенційних небезпек. Розраховано...Розглянуті заходи щодо.....

Примітка: висновки за змістом складаються відповідно до встановлених у вступі завдань.

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація.
Бібліографічне посилання. Загальні положення та
правила складання»
з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	Книги
Одиавтор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008.375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов.Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укראгропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА,2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир,2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. /Житомир. нац. агроєкол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с.

За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Брігхем Є. В. Основи фінансового менеджменту / пер.з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
	Частина видання
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	<p>Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.</p> <p>Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.</p>
Статті з продовжувючих та періодичних видань	<p>Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка</i>. 2013. Вип. 148. С. 31–34.</p> <p>Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i>. 2016. № 6. С. 23–28.</p> <p>Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. <i>Вісник ЖНАЕУ</i>. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58.</p> <p>Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.</p>

	Електронні ресурси
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).
Законодавчі документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).</p> <p>Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).</p>
Періодичні видання	<p>Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i>. 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).</p> <p>Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).</p> <p>Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p>
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).

	Інші документи
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	<p>Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 9 листоп.</p> <p>Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i>. 2015. № 51. С. 21–42.</p> <p>Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. <i>Вища школа</i>. 2017. № 7. С. 106–107</p>
Стандарти	<p>ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація документація).</p> <p>СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)</p>
Патенти	<p>Комбайн рослинозбиральний універсальний : пат. 77937 Україна : МПК А01D 41/02, А01D 41/04, А01D 45/02. № а 2011 09738 ; заявл. 05.08.2011 ; опубл. 11.03.2013, Бюл. № 5.</p>
Авторські свідоцтва	<p>А. с. 1417832, МКІ А 01 F 15/00. Стінка рулонного прес-підбірника / В. Б. Ковальов, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заяв. 22.01.17 ; опубл. 23.08.18, Бюл. № 31.</p>

<p>Дисертації, автореферати дисертацій</p>	<p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.</p> <p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011.40 с.</p>
<p>Препринти</p>	<p>Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).</p>

Зразок оформлення ілюстративного матеріалу

Національний університет «Запорізька політехніка»
Кафедра «Фізичної терапії та ерготерапії»

**ІЛЮСТРАТИВНІ ДОДАТКИ
ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

студента _____ курсу _____ групи
спеціальності 227 – «Терапія та реабілітація»

(прізвище, ім'я та по-батькові)

Науковий керівник

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові)

Приклад оформлення відгуку наукового керівника

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

ВІДГУК

наукового керівника на дипломну роботу

(вказати тему дипломної роботи)

Студент (ПІБ) _____

Спеціальність 227 – «Терапія та реабілітація», група _____

Загальний обсяг дипломної роботи _____

Кількість сторінок пояснювальної записки _____

Мова написання _____

а) стислий зміст роботи, її актуальність _____

б) висновок про відповідність роботи завданню _____

в) характеристика виконання кожного розділу роботи, рівень відповідності останнім досягненням науки та техніки і передовим методам роботи, реальність роботи _____

г) недоліки роботи _____

_____

д) позитивні особливості роботи _____

_____

_____

_____

е) оцінка відповідності оформлення роботи до вимог _____

_____

є) відгук про роботу загалом _____

_____

ж) оцінка роботи _____

_____

Керівник роботи _____

(посада)

_____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

_____

(підпис)

«_____» _____ 20____ р.

Додаток Р

Форма № 31

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

**РЕЦЕНЗІЯ
на дипломний проект (роботу)**

_____ (вказати тему дипломного проекту (роботи))

Студент(ка) _____

Спеціальність _____
(код, найменування спеціальності)

Обсяг проекту _____

Кількість аркушів креслень _____

Кількість сторінок пояснювальної записки _____

а) короткий зміст проекту (роботи) та прийнятих рішень _____

_____
_____

б) висновок про відповідність проекту (роботи) завданню

_____
_____
_____

в) характеристика виконання кожного розділу дипломного проекту (роботи), рівень відповідності останнім досягненням науки та техніки і передовим методам роботи _____

_____
_____
_____

г) негативні особливості виконання проекту (роботи)

д) позитивні особливості _____

е) оцінка графічного оформлення та пояснювальної записки до проекту (роботи)

є) відгук про проект (роботу) загалом

ж) інші зауваження _____

з) оцінка проекту (роботи) _____

Рецензію склав _____
(посада, місце роботи, прізвище, ім'я, по батькові)

_____
(підпис)

« ____ » _____ 20 ____ р.